

Joseph Bukkens

(Vlissingen, 8 juni 1916 - Mauthausen, 7 september 1944)

Joseph "Sjef" Bukkens wordt op 8 juni 1916, als elfde kind op de Kleine Markt 3 te Vlissingen geboren. Zijn vader had een sigarenzaak/ slijterij aan de Kleine Markt te Vlissingen (zie foto). Na schooltijd moest Joseph mee werken in het bedrijf; zijn taken bestonden onder andere uit het spoelen van de lege bierflessen.

Na de lagere school gaat Joseph naar de Mulo en vervolgens naar het Seminarie in Uden. Dit bleek voor hem geen juiste keuze te zijn. Hij vervolgt zijn opleiding aan de HBS in Vlissingen waar hij ook zijn eindexamen doet. Joseph heeft de wens om na zijn studie naar Nederlands-Indië te gaan, maar moest vooralsnog eerst zijn dienstplicht vervullen, op 31 maart 1938 wordt hij ingedeeld bij het 11^e regiment Infanterie (Landmacht). Omdat hij een grote belangstelling heeft voor de luchtvaartdienst, vraagt Joseph na enige overplaatsing aan. Op 4 oktober 1939 wordt hij ingedeeld bij het 3^e Luchtvaart regiment te Rotterdam om te worden opgeleid als piloot waarnemer.

Omdat er een ziekte epidemie in Rotterdam heerste is Joseph op 10 mei 1940 met ziekenverlof thuis in Vlissingen. Gewekt door het lawaai van luchtafweergeschut verneemt hij dat de Duisters, Nederland zijn binnengevallen. Omdat afreizen naar zijn eigen onderdeel in Rotterdam ondoenlijk blijkt, besluit hij na een emotioneel afscheid van zijn moeder en enkele zusjes zich te melden bij het vliegveld Vlissingen. Hier wordt hij ingeschreven bij het detachement Vlissingen. Joseph krijgt deze meidagen heel wat van het oorlogsgeweld mee. Franse troepen die via Zeeland, Nederland te hulp komen worden regelmatig door Duitse vliegtuigen beschoten en gebombardeerd. Een daadwerkelijk beeld van de situatie in Nederland valt echter door de onvolledige en onjuiste informatie moeilijk te vormen.

Op 15 mei krijgt Joseph opdracht om met een groep militairen van verschillend pluimage naar Breskens te gaan, waarna hij via België, uiteindelijk met een boot vanuit Cherbourg (Frankrijk), Milford on Haven (Zuid Wales) bereikt. Nog altijd in dienst van het leger wordt Joseph gestationeerd in Stafford, midden-Engeland. Daar onduidelijk is wat men met al deze Nederlandse militairen van plan is, beleefd hij hier voornamelijk een goede tijd (uitslapen, uitgaan). In september vertrekt hij met de boot naar Nederlands-Indië om daar zijn in Nederland begonnen opleiding tot vlieger af te maken. Helaas wordt hij hier vanwege zijn oogzicht voor afgekeurd. Joseph wordt waarnemer en na de opleiding in Soerabaja te hebben gevolgd, gaat hij via het Panama-kanaal door de Verenigde Staten, Canada, IJsland en Schotland naar Engeland terug. Het is dan eind augustus 1941 en Joseph wordt gestationeerd op RAF (Royal Airforce) basis Leuchars in Schotland. Maar voordat hij naar Leuchars vertrekt brengt Joseph eerst nog een bezoek aan het bureau van de geheime dienst in Londen. Hier heeft hij ook nog 45 minuten met Prins Bernard gesproken. *Is Joseph benaderd of heeft hij interesse gekregen voor het werk van de geheime dienst?*

Vanaf Leuchars vliegt Joseph met een Lockheed Hudson, enkele sorties (operationele vluchten) over met name Noorwegen en ter bescherming van zee konvooien. Tussendoor blijft er een voortdurend onderhoud met de geheime dienst in Londen die hem vragen om dienst te nemen als geheim agent in bezet Nederland. Joseph heeft hier wel oren na, maar vindt dat binnen deze geheime dienst veel personen er dubbele agenda's op na te houden. Joseph twijfelt aan een gedegen voorbereiding van geplande missies en weigert tot twee maal toe om uitgezonden te worden. Op 25 april 1942 vraagt het Britse bureau speciale operaties (SOE) aan Mattheus de Bruyne, chef van de Nederlandse Centrale Inlichtingen Dienst (CID), om agenten te leveren voor het zogenaamde Plan Holland. Het zou om de voorbereiding van een invasie op het vasteland gaan. De agenten die naar Nederland werden gezonden, dienden het verzet te organiseren, inlichtingen naar Engeland door te geven en sabotage te plegen.

Op 27 juni 1942 worden Joseph en marconist George Jambroes als eersten in het kader van Plan Holland boven Kallenkote bij Steenwijk (Overijssel), per Halifax bommenwerper gedropt. Hier wacht een Duits-Nederlands ontvangstcomité hen op. *V-Mann* Anton van der Waals en de voor de *Sicherheitsdienst* (SD) werkende politieagenten Leo Poos en Marten Slagter hollen in de richting van de landingsplaats. Jambroes en Joseph zijn opgelucht dat ze heelhuids zijn geland, de drie Abwehr-medewerkers proberen de mannen op hun gemak te stellen. Joseph en Jambroes hebben hun pistolen in de hand, zoals tijdens hun training is geïnstrueerd. Als zij hun parachutisten overall willen uittrekken en daartoe even hun pistolen opzij leggen, worden ze overmeesterd door in de struiken verborgen SD'ers. Daarmee gaat hun kans voorbij om zich te verdedigen, hun meegenomen zelfmoordcapsule te slikken of documenten te vernietigen. Na een eerste verhoor op het kantoor van de *Sicherheitsdienst* worden Joseph en Jambroes naar het gevangenkamp Haaren (Noord Brabant) gebracht. De containers verhuizen voor een nadere inspectie naar Wassenaar. In een van de containers treffen de Duisters het ongecodeerde *Plan for Holland* aan.

In Haaren worden zij op de tweede verdieping bij tal van andere geheim agenten opgesloten. De Duitse bezetter heeft door in beslag genomen radio apparatuur (van geheim agenten en verzet) er weet van dat er agenten in Nederland worden gedropt of aan wal gezet. Zij onderhouden zelfs contact met Engeland en vragen om materiaal en geheim agenten te sturen. In dit zogenaamde Englandspiel worden 54 geheim agenten gevangen genomen, 46 van hen overleven de oorlog niet. Lang na de oorlog blijkt dat ook de SOE hier tijdens dit Englandspiel al van op de hoogte was.

Op 27 november 1943 worden Joseph en onder andere Jambroes naar het huis van bewaring in Assen overgebracht. Reden voor deze verhuizing is dat volgens de Duitse bezetter de vluchtkans er kleiner is dan in Haaren. Het vervoer gebeurt per vrachtwagen, de bewaking is in handen van de Tilburgse politie. Tijdens de reis naar Drenthe dragen de gevangenen maskers, om te voorkomen dat ze elkaar zien. Bijna vijf maanden lang zullen ze in Assen blijven, zonder dat een van hen er in slaagt weg te komen of op een andere manier alarm te slaan. Hier vanuit wordt Joseph met 50 andere agenten overgebracht naar een speciale gevangenis in Rawicz (Polen) waar zij op 15 april 1944 worden ingeschreven. Ze zullen hier vijf maanden verblijven in aanzienlijk minder 'comfortabele' omstandigheden dan in Haaren en Assen. Wat er zich precies in Assen als Rawicz heeft voorgevallen is niet bekend, wel dat zij vanuit Rawicz naar het concentratiekamp Mauthausen (Oostenrijk) worden gebracht. Hier komt Joseph samen met 47 personen (40 Nederlanders en 7 Engelsen) op 5 september 1944 aan.

Huis van Bewaring te Assen

Meteen bij binnenkomst worden de gevangenen al het hoofd/ en lichaamshaar afgeschoren en van alle kleding ontdaan. In ruil krijgen zij een blauw/grijs gestreept gevangenispak, geen schoenen. De volgende dag worden de 47 gevangenen in de steengroeve van Mauthausen te werk gesteld. Op hun rug (met een drager) moesten zij in looppas, zware keien de 186 stenen treden van de groeve opdragen. Hierbij werden zij, onder andere door (beroepskrimineel) Kapo Josef Pelzer, geslagen en geschopt. Wie niet meer kon werd gezegd zich naar de linker uitgang van de groeve te begeven, hier zouden lichtere keien liggen. Echter schoten de daar aanwezige SS wachtposten de gevangenen zonder pardon dood, zij zagen dit als een uitbraakpoging! Uiteindelijk vonden hier alle 47 gevangenen op 6 en 7 september de dood.

Naar zeggen van mede Mauthausen gevangene Bernhard Slier zou Joseph op 6 september als eerste zijn omgebracht. Als zijn kei van de drager valt, beveelt Kapo Pelzer de kei op te rapen. Als Joseph hiertoe bukt, trapt dezelfde Pelzer, Joseph het 40 meter diepe ravijn in. Zijn overlijdensdatum wordt echter op 7 september vermeld, op deze dag zou Joseph met 24 medegevangenen zijn geëxecuteerd.

Het blijft moeilijk te achterhalen wat er exact is gebeurd. Wel weten we dat de lichamen van de 47 kort daarna zijn gecremeerd en hun as door Joegoslavische en Russische gevangenen is begraven in het kamp Mauthausen. En gedenksteen aldaar herinnert hieraan.

Joseph Bukkens is postuum onderscheiden met Het Kruis van Verdienste en op 2 mei 1953 met het Bronzen Kruis.

